

FUNDACIÓ ROSSEND CARRASCO I FORMIGUERA

Memòria assistencial i de les activitats docents de l'any 2017

1.- Infraestructura, organització i personal

La seu de la FRCF es manté a les instal·lacions del c./ Dr. Carulla 26-28 on es va traslladar el març de 2002. A 2016 no s'han fet reformes estructurals.

La Junta de Patronat s'ha reunit en sessió ordinària el dia 6 de juliol. La composició de la Junta a 2017 era:

- Dr. Joaquim Camps, president d'honor
- Dr. Daniel Figuerola, president
- Dr. Manel Puig, director
- Sr. Armand Pérez, secretari
- Dra. Anna Sanmartí, patró d'honor
- Dr. Manel Armengol
- Dr. Dídac Mauricio

L'equip humà actual de la FRCF el componen dos endocrinòlegs (D Figuerola, M Puig), dos cirurgians especialitzats en bariàtrica (P. Moreno i J. Balibrea), un diplomad en nutrició i dietètica (S Murillo), un diplomad en podologia (J. Viadé), una llicenciada psicòloga (G Peralta), una auxiliar educadora (E. Figuerola) i una secretària (M. Fabré).

La relació laboral és en règim de contractació (M. Fabré, E. Figuerola) i de col·laboració (P. Moreno, J. Balibrea, G. Peralta, S. Murillo, J. Viadé). Des de juliol 2011 D. Figuerola satisfà un lloguer mensual per utilització de serveis en quantitat variable i proporcional als ingressos generats i M. Puig satisfà una quantitat fixa.

Les instal·lacions de la FRCF també acullen a G. Pou (metge internista) i Ll. Soler (neuròleg) que fan activitat assistencial no vinculada a la FRCF i satisfan una quantitat fixa per utilització de serveis. Ll. Soler deixa la consulta al març d'aquest any.

2.- Assistència a pacients

En els vint-i-vuit anys transcorreguts de la seva creació, la Fundació ha consolidat una assistència mèdica que es posa de manifest en la presentació adjunta (annex 1). En síntesi, la Fundació ha rebut 1.555 consultes presencials i ha atès a 657 pacients, dels quals 116 ho han estat per primera vegada. La procedència dels pacients és àrea metropolitana de Barcelona (71%), altres comarques de Catalunya (18%), resta de països catalans (9%) i altres procedències (2%). A més de la diabetis, els motius usuals de consulta són de Medicina Interna, Endocrinologia (inclosa la obesitat) i de trastorns anímics. Les consultes no presencials (telèfon, WhatsApp, e-mail) s'estimen en més de dues mil en tot l'any.

La població diabètica controlada de manera regular és de 500 persones, les tres quartes parts de les quals utilitzen insulina, la majoria d'elles amb pautes d'injecció múltiple amb bomba d'infusió subcutània (80 col·locades, 35 en seguiment actual).

La població diabètica atesa rep un programa estructurat de prevenció secundària basat en la pràctica regular de controls clínics (examen de fons d'ull amb retinògraf, pedígraf, registre continu de TA (Holter), HbA1c, microalbuminúria, bioquímica bàsica a la consulta i control de constants clíniques) així com una educació continuada orientada a aspectes alimentaris, ajustament de la insulina i prevenció de lesions als peus i d'hipoglucèmies greus, entre els aspectes més rellevants.

Es disposa de tecnologia (aparell "Apnea-Link") per a la detecció de la síndrome d'apnea obstructiva del son, per al registre continu de la tensió arterial (MAPA) i per a la monitorització continua de la glucosa (IPro2, Dexcom G5, Freestyle Libre). En aquest sentit s'han fet al voltant de cent estudis puntuals i aproximadament seixanta dels nostres pacients són usuaris habituals.

Des de 2004 s'usa el sistema de "info-targeta", on hi consta la condició de diabètic i un mini CD amb les seves dades clíniques. A l'any 2008 aquest suport es va substituir pel *pen-drive* actual, més sòlid.

3.- Docència

La activitat docent ha estat una constant de la Fundació. S'ha dirigit de manera fonamental a col·lectius de professionals implicats en l'atenció a diabètics, és a dir metges especialistes i de família, infermeres hospitalàries i d'assistència primària, farmacèutics, podòlegs i llicenciats en dietètica.

Més de quatre mil persones han passat pels programes docents de la Fundació, habitualment en cursos i seminaris dirigits a grups de 20-30 persones, en règim de temps complet i de 2 a 5 dies de duració. L'estil general dels cursos ha consistit en promoure un fòrum de reflexió compartida amb els assistents amb la finalitat d'abordar amb més eficàcia el tractament dels pacients crònics, especialment diabètics. S'han treballat aspectes de contingut biomèdic però fonamentalment d'àmbit psicològic, pedagògic i antropològic, comptant amb professorat especialitzat en aquestes disciplines.

El format més habitual dels cursos ha estat el de grups reduïts treballant en convivència 2-3 dies en un hotel fora de la ciutat (Llançà, Escorial, El Muntanyà, Sitges, Port de la Selva...) però també jornades d'un dia a la ciutat en grups limitats a 40-50 persones (espai docent de Novartis per exemple) o a grans grups (en col·laboració amb el Servei d'Endocrinologia de can Ruti). Al llarg de la història de la FRCF se n'han dut a terme al voltant de 125, dotze dels quals a Argentina, dos a Xile i la majoria de la resta a Catalunya, encara que sempre adreçats a persones de tota la península, incloent-hi Portugal.

Les activitats docents s'avaluen de forma sistemàtica per enquesta anònima, el que permet una renovació continuada de continguts i mètodes.

Les principals comunicacions científiques, activitats docents i assistències a reunions i congressos de l'any 2017 són:

a) D. Figuerola (docència i formació)

- Sessió clínica “De dónde venimos y adónde vamos en Educación Terapéutica”, al Servei d'Endocrinologia del Hospital Universitari de Vigo. Vigo, 27 de gener.
- X Internacional Conferència al ATTD. Paris, 15 al 18 de febrer.
- XIV Congrés de l'Associació Catalana de Diabetis. Badalona, 16 i 17 de març.
- Conferència “Velles tècniques i noves tecnologies en la comunicació amb els pacients”, al XIV Congrés de l'Associació Catalana de Diabetis. Badalona, 17 de març.
- XXVIII Congrés SED. Badalona, del 5 al 7 d'abril.
- Conferència “El humor componente esencial del cóctel de la educación terapéutica”, a la taula rodona “El humor en la relación terapéutica” del XXVIII Congrés SED. Badalona, del 6 d'abril.
- Classe al Màster en Diagnòstic i Tractament del Peu Diabètic “Educació diabetològica”, del Departament en Medicina de la Universitat Autònoma de Barcelona. Badalona, 19 de maig.
- Conferència “Breu historia de l'ACD”, a la I Trobada de l'Associació Catalana de Diabetis. Sant Benet, 3 de novembre.
- Conferència “Com afrontar la comunicació amb el pacient amb diabetis”, a la II edició Diabetis, nutrició i endocrí a les Terres de Lleida. Lleida, 14 de novembre.

b) E. Figuerola (docència i formació)

- Curs “Manejo del paciente pediátrico con bomba de insulina”, patrocinat per Accu-Chek. Barcelona, 26 de gener.
- XIV Congrés de l'Associació Catalana de Diabetis. Badalona, 16 i 17 de març.
- XXVIII Congrés SED. Badalona, del 5 al 7 d'abril.
- Sessió Formativa del Servei d'Endocrinologia i Nutrició del Hospital de la Santa Creu i Sant Pau de Barcelona. Barcelona, 15 al 17 de maig.
- Curs “Day Diabetes” patrocinat per Johnson & Johnson. Sevilla, 2 al 3 de juny.
- Sessió “Proyecto Educación sobre hipoglucemias en enfermería” patrocinat per Sanofi. Barcelona, 7 de juny.

- I Trobada de l'Associació Catalana de Diabetis. Sant Benet, del 3 al 4 de novembre.
- Curs "Paso a paso" patrocinat per One Touch. Barcelona, 9 de novembre.
- Curs "Diabetes & Aspectos Psicológicos" patrocinat per Roche Diabetes Care. Barcelona, 1 de desembre.

c) G. Peralta (formació i docència)

- Curs "Cómo motivar al paciente crónico" per a Metges de primària a Lleida. Lleida, 11 de Març.
- Conferència "Intervenció emocional de Diabetis en colònies", al XIV Congrés de l'Associació Catalana de Diabetis. Badalona 16 de març.
- Conferència "Modificació conductual en la teràpia de la diabetis", al XIV Congrés de l'Associació Catalana de Diabetis. Badalona, 17 de març.
- Ponència "Intervenció emocional de Diabetis en colònies", al XXVIII Congrés SED. Badalona, 6 d'abril.
- Conferència "Uso de la risa como terapia", a la taula rodona "El Humor en la relación Terapéutica" del XXVIII Congrés SED. Badalona, del 6 d'abril.
- Ponència "Enfoque teoría cognitivo conductual en las pérdidas de peso" , a la Jornada Coaching Nutricional. 5 de maig.
- Màster en Educació en Diabetis, de la Universitat de Barcelona.
- Curs "Cómo motivar a personas con diabetes" per a Metges de primària a Saragossa. Saragossa, 13 de juny.
- Diabetis en colònies ADC, 6 y 7 de juliol.
- Classe de psicologia al curs de cronicitat del Hospital Clínic. Barcelona, 17 d'octubre.
- Curs "Cómo tratar al paciente con diabetes y Edema Macular ", per oftalmòlegs. Madrid, octubre i Palma de Mallorca, novembre, València i Còrdova, desembre.
- III Congreso de la experiencia del paciente, en Madrid. Madrid, 21 de novembre.
- Ponència "Intervención en los campamentos de diabetes realizados en 2015, 2016 y 2017", en el III Congreso de la experiencia del paciente, en Madrid. Madrid, 21 de novembre.
- Focus group "L'avaluació dels programes educatius i el programa de trasllat a l'hospital", realitzat al Hospital de Sant Joan de Déu i al Hospital Clínic. Barcelona, novembre.

- Classe “Cómo motivar a las personas para realizar cambios alimentarios”, en el en el Màster de Coaching Nutricional de la Universitat de Barcelona. Barcelona, 1 de desembre.
- Elaboració de material escrit i en vídeo per el Departament de la Generalitat, sobre “L’ atenció en la diabetis infantil i adolescència”. Desembre.
- Curs “Habilidades en comunicación”, del Curs online El Paciente Diabético a consulta, de l’Aula del Laboratori Fresenius Kabi.

d) J. Viadé (formació i docència)

- 6è Congrés de la Societat Espanyola de Ferides. Madrid, 16 al 18 de febrer.
- XIV Congrés de l’Associació Catalana de Diabetis. Badalona, 16 i 17 de març.
- Conferència “Bases per el correcte abordatge del peu diabètic” a l’ACD. Badalona, 17 de març.
- Conferència “Biomecànica i descàrregues en el peu diabètic” a l’ACD. Badalona, 17 de març.
- Taller “Peu Diabètic” a la Fundació redGDPS - ACD Hospital de Sant Pau. Barcelona, 23 de març.
- Conferència “Desafio del siglo XXI. Pie Diabético”, al Col·legi Oficial de Podòlegs de Andalusia. Cádiz, 25 de març.
- Classes teòriques i pràctiques al Màster en “Diagnòstic i tractament del Peu Diabètic” com a professor de la Facultat de Medicina de la UAB.
- Conferència III Jornada d’expertesa en cura de ferides, l’abordatge del peu Diabètic “Diagnòstic de risc en el pacient diabètic”. Salou, 2 de maig.
- Classe “Pie Diabético”, al Màster “Bases para la Atención y Educación de las Personas con Diabetes” del Hospital Clínic de Barcelona. Barcelona, 10 de maig.
- Conferència “Peu Isquèmic”, a la IV Jornada d’actualització del Hospital Germans Trias i Pujol. Badalona, 15 de juny.
- Sessió formativa “Peu Diabètic”, al CAP Rambla Sabadell. Sabadell, 20 d’octubre.
- Curs de maneig “Nafres Cròniques del Peu diabètic”. Badalona, 26 d’octubre.
- Curs i Workshop “Diabetic Foot”. Suzhou (Xina), 3 i 4 de novembre.

- Curs “Diabetic foot ulcers treatment progress in Europe”. Shenyang (Xina), 6 de novembre.
- Curs “Diabetic foot ulcers treatment progress in Europe”. Shijiazhuang (Xina), 8 de novembre.
- Curs “Peu Diabètic” al Servei Andorrà d’atenció Sanitària del Hospital Nostra Senyora de Meritxell. Andorra la Vella, 1 de desembre.

e) M. Puig (formació i docència)

- Classes regulars de Pre-Grau com a professor titular de la Facultat de Medicina de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- Direcció i participació en el projecte d’investigació “Formulación de un score personalizado de predicción de riesgo fetal y obstétrico basado en la función tiroidea materna”, patrocinat pel Institut de Salut Carlos III.
- Direcció i participació en el projecte d’investigació “Improved and efficient therapy of scromegaly by implementation of a personalized and predictive algorithm including functional analysis, imaging and genomic information”, patrocinat pel Institut de Salut Carlos III.
- XIV Congrés de l’Associació Catalana de Diabetis. Badalona, 16 i 17 de març.
- Conferència inaugural XIV Congrés de l’Associació Catalana de Diabetis. Badalona, 16 de març.
- XXVIII Congrés SED. Badalona, del 5 al 7 d’abril.
- Moderador de la taula rodona “SED/SEEN: Función Gonadal masculina y diabetes”, al XXVIII Congrés SED. Badalona, 6 d’abril.
- Clausura del II Curs d’actualització en Endocrinologia i Nutrició. Madrid, 11 de maig.
- Conferència de clausura del XXIIè Curs de Formació continuada d’Endocrinologia i Nutrició. Alcalá de Henares, 3 de juny.
- 77th Congrés ADA. San Diego, 9 al 13 de juny.
- Moderador taula rodona “Debate Pro-Con ¿Debemos tratar la deficiencia de hormona de crecimiento en el adulto?”, a la Jornada SEEN/SOCAEN de Patologia Hipofisaria. Màlaga, 16 de juny.
- 53rd Annual Meeting of the European Association for the Study of Diabetes. Lisboa, 11 al 15 de setembre.

- 59è Congrés de la Societat Espanyola d'endocrinologia i Nutrició. Barcelona, 18 al 20 d'octubre.
- Moderador taula rodona "Estrategia 2022 de la Endocrinología y Nutrición en España", al 59è Congrés de la Societat Espanyola d'Endocrinologia i Nutrició. Barcelona, 18 d'octubre.
- Moderador a la conferència de clausura "Vamos a comprar mentiras", al 59è Congrés de la Societat Espanyola d'Endocrinologia i Nutrició. Barcelona, 20 d'octubre.
- Conferència "Paper de la medicina personalitzada a l'acromegàlia", al XXè Congrés de la Societat Catalana d'Endocrinologia i Nutrició. Barcelona, 24 de novembre.

f) S. Murillo (formació i docència)

- Professor del Màster "Nutrición y Diabetes", de la Universitat de Barcelona.
- Professor del Màster "Bases para la atención y educación de pacientes con diabetes", de la Universitat de Barcelona.
- Professor del Màster "Nutrición aplicada a la actividad física", amb l'assignatura de "Nutrición en el deporte adaptada a situaciones especiales", de la Universitat catòlica de Murcia.
- Professor del Màster "Nutrición y Obesidad", de la Universitat de Barcelona.
- Professor del Màster "Nutrición en la actividad física y el deporte", de la Universitat de Barcelona.
- Professor del Post-Grau "Nutrición y actividad física, del col·legi de dietistes-nutricionistes de Catalunya.
- Professor convidat al Màster "Nutrición y ejercicio físico en la diabetes" de la Universitat de Monterrey, al Guadalajara. Mèxic.
- Professor convidat al Màster "Nutrició i esport a la diabetes tipus 1", de la Universitat Blanquerna de Barcelona.
- Professor convidat al Màster "Nutrició i esport a la diabetes tipus 1", de la Universitat de Vic.
- Curs "Nutrición y ejercicio físico", del Curs online El Paciente Diabético a consulta, de l'Aula del Laboratori Fresenius Kabi.
- Conferència "Ejercicio y Obesidad", a la XI Reunió "Diabetes y Obesidad: Encuentros don el experto. Barcelona, 30 de gener.

- Conferència “Como iniciar o intensificar la actividad física en Diabetes”, al Diabetes Experience Day 4. Barcelona, 23 de febrer.
- Curs “Metabolisme i esport”, a la Jornada d’actualització sobre metabolisme i salut de la UAB-ICE. Barcelona 10 de març.
- Sessió formativa “Diabetis, exercici i alimentació”, a l’Associació de Diabètics de Barcelona. Barcelona, 14 de març i a l’Associació de Diabètics de Madrid. Madrid, 13 de maig.
- Sessió “Deportes” a la Jornada d’actualització en Diabetes Juvenil i infantil de l’ADM. Madrid, 13 de maig.
- Sessió formativa “Diabetes, ejercicio y alimentación”
- Conferència “Alimentación, diabetes y deporte” a la Jornada d’actualització de la Societat de Valenciana de Endocrinologia i Nutrició. València, 29 de maig.
- Sessió formativa “Diabetis, exercici i alimentació”, a l’Associació de Diabètics de Girona. Girona, 20 de juny.
- Classe “Diabetes i nutrició: noves aproximacions a un tema conegut”, del Post-Grau “Nutrició i Diabetes” en Els Juliols de la UB. Barcelona, 11 de juliol.
- Sessió formativa “Diabetis, exercici i alimentació”, a l’Associació de Diabètics de Terrassa (28 de juliol), a l’Associació de Diabètics de Madrid (7 d’ octubre), a l’Associació de Diabètics de Calella. (14 de novembre) i a Manacor, (17 de novembre).
- Pòster “High physical activity levels are associated with better glycemc control in patients with T1 diabetes”, al Congrés EASDA. Lisboa, 14 de setembre.
- Entrevista “Diabetes y eSalud”, en el Campus Sanofi de YouTube. Barcelona, 17 d’octubre.
- Sessió formativa “Diabetes, ejercicio y alimentación. Diabetes y deporte” a la Jornada de la Societat de Murcia de Endocrinologia i Nutrició. Murcia, 15 de desembre.

4.- Publicacions

- J. Viadé, C. Riera, M. Sirvent, J. Reverter i M. Sabrià. “Osteomielitis articulació metatarso falàngica del primer dedo”. Revista Pie Diabético. Article virtual. Gener.

- J. Viadé, M. Bonet, G. Bonet, J.L. Reveter, C. Carrasco i N. Sopena. "Absceso plantar con repercusión sistémica". Revista Pie Diabético, número 30. Article virtual. Juny.
- J. Viadé i F. Girvent. "Úlcera cabeza primer metatarsiano recidivante". Revista Pie Diabético, número 30. Article virtual. Juny.
- G.Peralta. "Los aspectos psicosociales en la infancia y en la adolescencia, en los chicos-as con DMT1". Capítol al Master d' educació diabetològica en pacients amb DMT2. Material educatiu virtual. Novembre.
- M. Puig, E. Castelblanco, C. Zafon, J. Maravall, P. Gallel, M. Martinez, I. Capel, M. R. Bella, I. Halperin, J. Temprana, C. Iglesias, M. Robledo, X. Matias-Guiu i D. Mauricio. "APLP2, RRM2, and PRC1: New Putative Markers for the Differential Diagnosis of Thyroid Follicular Lesions". Revista American Thyroid Association, volum 27, número 1, pàg. 59-66. Gener.
- M. Puig, A. Lecube, S. Monereo, M.Á. Rubio, P. Martínez-de-Icaya, A. Martí, J. Salvador, L. Masmiquel, A. Goday, D. Bellido, E. Lurbe, J.M. García-Almeida, F.J. Tinahones, P.P. García-Luna, E. Palacio, M. Gargallo, I. Bretón, S. Morales-Conde, A. Caixàs, E. Menéndez i F.F. Casanueva. "Prevention, diagnosis, and treatment of obesity. 2016 position statement of the Spanish Society for the Study of Obesity". Revista Endocrinología, Diabetes y Nutrición, número 64, suplement 1, pàg. 15-22. Març.
- M. Puig, E. Losada-Grande, S. Hawley, B. Soldevila, D. Martínez-Laguna, X. Nogues, A. Díez-Perez, D. Mauricio i D. Prieto-Alhambra. "Insulin use and Excess Fracture Risk in Patients with Type 2 Diabetes: A Propensity-Matched cohort analysis". Revista Scientific Reports, volum 7, número 1, pàg. 3781. Juny.
- M. Puig, S. Pellitero, E. Martínez, R. Puig, A. Leis, R. Zavala, M.L. Granada , C. Pastor, P. Moreno i J. Tarascó. "Evaluation of Vitamin and Trace Element Requirements after Sleeve Gastrectomy at Long Term". Revista Obesity Surgery, volum 27, número 7, pàg. 1674-1682. Juliol.
- M. Puig, S. Pellitero, E. Martínez, R. Puig, A. Leis, R. Zavala, M.L. Granada, C. Pastor, P. Moreno, J. Tarascó i J. Balibrea. "Erratum to: Evaluation of Vitamin and Trace Element Requirements after Sleeve Gastrectomy at Long Term". Revista Obesity Surgery, volum 27, número 7, pàg. 1683. Juliol.
- M. Puig, C. Wysham, R.C. Bonadonna, V.R. Aroda, C. Kapitza, W. Stager, C. Yu, E. Niemoeller, E. Souhami i R.M. Bergenstal. "Consistent findings in glycaemic control, body weight and hypoglycaemia with iGlarLixi (insulin glargine/lixisenatide titratable fixed-ratio combination) vs insulin glargine across baseline HbA1c, BMI and diabetes duration categories in the LixiLan-L trial". Revista Diabetes, Obesity and Metabolism, volum 10, número 10, pàg. 1408-1415. Octubre.

- M. Puig, S. Pellitero, I. Piquer-Garcia, G. Ferrer-Curriu, R. Puig, E. Martínez, P. Moreno, J. Tarascó, J. Balibrea, C. Lerin, F. Villarroya, A. Planavila i D. Sánchez-Infantes. "Opposite changes in meteorin-like and oncostatin m levels are associated with metabolic improvements after bariatric surgery". Revista Internacional Journal of Obesity. Article virtual. Octubre.
- M. Puig, E. Serra-Planas, E. Aguilera, L. Castro, R. Rodríguez, I. Salinas, A. Lucas, C. Joaquín i D. Mauricio D. "Low prevalence of non-alcoholic fatty liver disease in patients with type 1 diabetes is associated with decreased subclinical cardiovascular disease". Revista Journal Diabetes, volum 9, número 12, pàg. 1065-1072. Desembre.
- S. Murillo. "El control de la glucemia en el ejercicio". Fundación para la Diabetes, Article virtual. Abril.
- S. Murillo. Infografía "Adaptar la Diabetes al ejercicio". Fundación para la Diabetes, Article virtual. 27 d'abril.